

Péče o žáky s SPU

Legislativa

- ☐ Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k vzdělávání žáků se specifickými poruchami učení nebo chování
č.j.: 13 711/2001-24**
-

Vymezení SPU

- Dílčí oslabení ve schopnostech a funkcích primárně potřebných k získávání výukových dovedností, anebo v souhře těchto schopností a funkcí při inteligenci alespoň v mezích širší normy.
 - Oslabení:
 - kognitivní funkce (zrakové a sluchové vnímání)
 - motorické funkce (hrubá, jemná motorika)
 - pamětní funkce (zraková, sluchová, motorická)
 - řečové funkce (vyjadřování, výslovnost)
 - v součinnosti a integraci těchto funkcí
-

Dělení SPU

- ❑ dyslexie (porucha čtení a psaní)
 - ❑ dysortografie (porucha pravopisu)
 - ❑ dysgrafie (porucha psaní)
 - ❑ dyskalkulie (porucha počítání)
 - ❑ dyspraxie (porucha motoriky a koordinace pohybů)
 - dysmúzie (ztrátu smyslu pro hudbu)
 - dyspinxie (porucha kreslení)
-

Jak diagnostikujeme SPU?

- Nepřímé zdroje diagnostických informací
 - Rozhovor s rodiči (obtíže, dovednosti, jak se učilo říkanky, jak se doma připravuje do školy, jak diktují diktát? 😊)
 - Rozhovor s učitelem (učitelovy postřehy o práci dítěte, co už všechno vyzkoušel, co funguje, ...)
 - Rozhovor s dítětem (jak řešilo úkol, jak si vysvětluje, že mu to ne/jde?)
-

Přímé zdroje diagnostických informací

- Poměr verbální a názorové složky intelektu
 - Hodnocení výkonu čtení
 - Rychlost čtení
 - Porozumění textu
 - Analýza chyb
 - Chování dítěte při čtení
 - Poměr intelektového výkonu a výkonu čtení
 - Hodnocení písemných prací
 - Analýza chyb
 - Vyšetření sluchové analýzy, syntézy a diferenciacce
 - Zraková percepce tvarů
 - Lateralita
 - Vnímání prostorové orientace
 - Oblast auditivní – reprodukce rytmu
 - Paměť
-

Formy péče o děti s SPÚ

- **Nejlehčí formy poruch:**
 - dítě dochází do kmenové školy (hodnocení dle platných metodických pokynů MŠMT)
 - **Středně těžké poruchy:**
 - integrace:
 - specializované třídy
 - dyslektický asistent
 - ambulantní náprava (SPC, PPP, kliničtí psychologové)
 - **Nejtěžší případy:**
 - ambulance dětských psychiatrií
 - hospitalizace (intenzivní pedagogická terapie podpořená psychoterapií)
-

System péče na ZŠ

Ve třídě je žák, který má potíže, odpovídající projevům specifických poruch učení:

- Učitel uvědomí o této skutečnosti školního speciálního pedagoga.
 - Školní spec. pedagog (nebo školní psycholog) po domluvě s rodiči žáka vyšetří žáka (provede diagnostiku SPU) nebo rodiče navštíví poradenské zařízení (PPP), které provede diagnostiku SPU.
 - S výsledkem vyšetření jsou seznámeni rodiče a třídní učitel. Na schůzce, kterou iniciuje školní speciální pedagog se všichni zúčastnění domluví na způsobu nápravy a pedagogických a výchovných postupech včetně hodnocení, vhodných pro konkrétního žáka a jeho obtíže.
 - Žák je dle možnosti zařazen do skupinky speciálně pedagogické nápravné péče v rámci vyučování, kde pracujeme na reedukaci SPU.
 - Rodičům jsou doporučeny pomůcky a metodický návod, jak s dítětem pracovat doma.
-

System péče na ZŠ

Žák byl vyšetřen v Pedagogicko-psychologické poradně (PPP) a byla mu diagnostikována porucha učení:

- Učitel uvědomí o této skutečnosti všechny vyučující žáka a školního speciálního pedagoga.
 - Školní speciální pedagog pozve rodiče a třídního učitele (případně i další vyučující a školního psychologa) na schůzku nad zprávou z vyšetření. Domluví se na postupech práce se žákem ve škole a v domácím prostředí, na formě zadávání úkolů, na způsobu hodnocení, motivace atd., podle doporučení PPP a specifických potřeb žáka.
 - Žák je dle možnosti zařazen do skupinky speciálně pedagogické nápravné péče v rámci vyučování, kde pracujeme na reedukaci SPU.
 - Rodičům jsou doporučeny pomůcky a metodický návod, jak s dítětem pracovat doma
-

Poruchy sluchové analýzy a syntézy řeči

- Dítě není schopno rozložit slovo na hlásky, což je základní předpoklad pro psaní diktátů.
 - Dítě není schopné skládat hlásky do slabik, ačkoliv zná všechny písmena abecedy (m a – má jinou zvukovou podobu než ma)
 - Dítě není schopné rozložit větu na jednotlivá slova (tatínekšelven)
 - Obtíže v určování hranic slov v písmu (nastole, vokně, hrajemesi)
 - Vynechává písmena, slabiky a slova (neumí si rozložit slovo na hlásky)
 - Přidává písmena, zvláště samohlásky (např. smrak)
 - Záměny znělých a neznělých hlásek (např. holup)
 - Přesmykování slabik (klas – lkas, doma – mado)
-

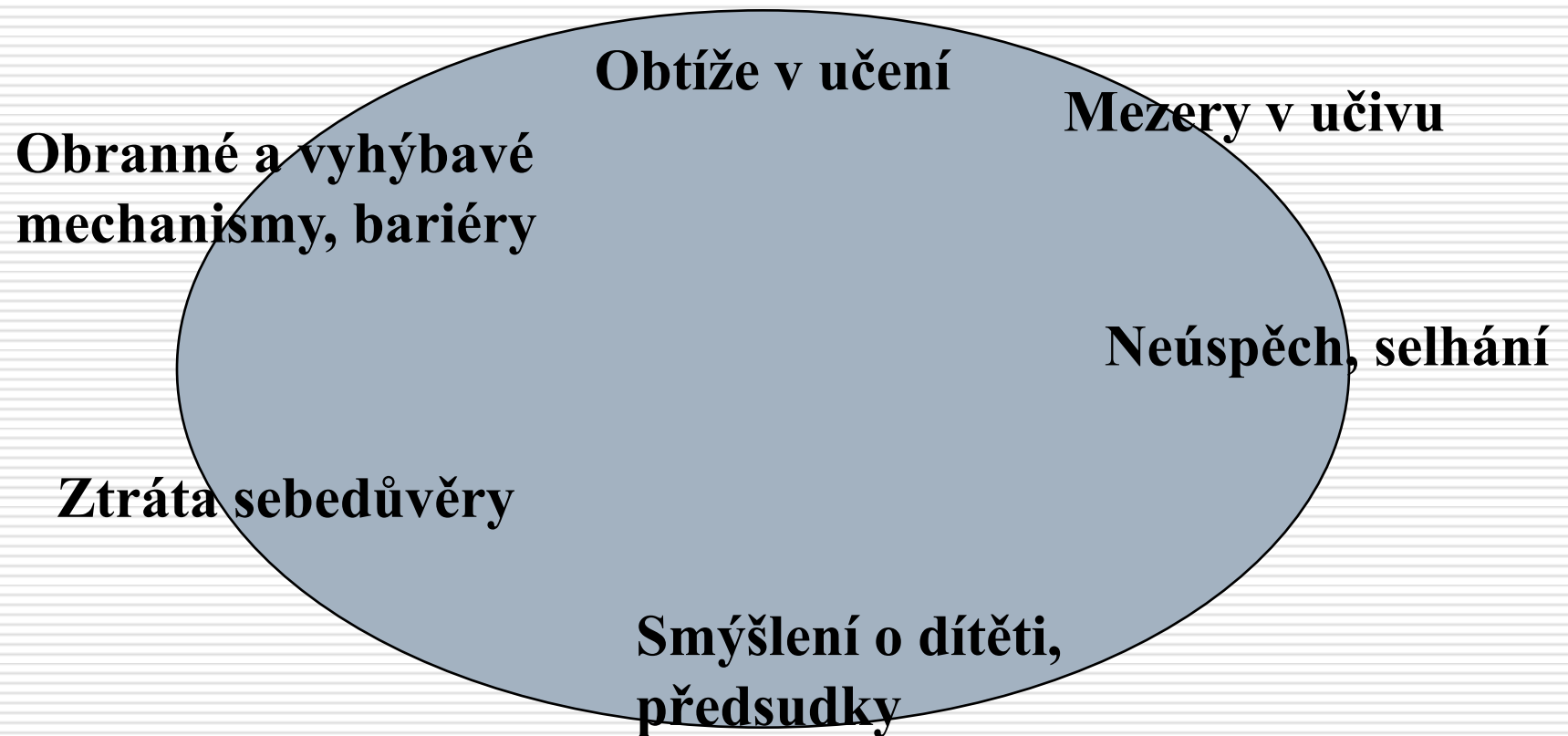
Poruchy sluchové diferenciacie řeči

- ❑ Rozlišování i – y ve slabikách d, t, n (ve vyšších ročnících při pravopisu vzorů podstatných jmen páni-pány, přídavných jmen mladý-mladí) – nelze naučit nazpaměť jako měkké a tvrdé souhlásky, ale musí je rozlišovat pouze sluchem
 - ❑ Nedokáže rozlišit délku samohlásky – vynechává diakritiku – někdy mylně považováno za nepozornost!
 - ❑ Chyby plynoucí z poruch řeči (švešky, kláva)
-

Poruchy zrakové percepce

- ❑ Rozlišování barev a tvarů
 - ❑ Zraková diferenciacce
 - ❑ Zraková analýza a syntéza
 - ❑ Zraková paměť
 - ❑ Rozlišování figura – pozadí
 - ❑ Rozlišování reverzních figur
-

Proč se věnovat dětem s SPU?

Jak rozvíjíme sluchové vnímání

- ❑ Cvičení zadáváme převážně ústně tzn. děti nikde nevidí slovo, větu, text napsané
 - ❑ Cvičení můžeme zařazovat i jako krátké rozehřívací aktivity několikrát v průběhu vyučování
 - ❑ Děti z cvičení neznámujeme
 - ❑ Oceňujeme snahu, jakýkoli tedy i malý posun
-

Nácvik naslouchání

- ❑ Naslouchání spojené s porozuměním mluvené řeči nemusí být pro děti s poruchou učení samozřejmostí – snížená schopnost vnímat současně mluvenou řeč a rozumět jí.
 - ❑ Výklad doprovázený názornými pomůckami, obrázky, manipulací s předmětem.
 - ❑ Volíme krátké, jasné a srozumitelné pokyny
 - ❑ Poznávání předmětů podle sluchu
 - ❑ Určování délky zvuku
 - ❑ Určování intenzity zvuku
 - ❑ Poznávání písní podle melodie
 - ❑ Poslech vyprávění
-

Sluchová paměť

- ❑ Zapamatování hlásek, slabik, slov, číslic
 - ❑ Rozvíjení vět
 - ❑ Zapamatování melodie
-

Rozvíjení sluchové analýzy a syntézy

- **Rozlišování slov ve větě**
 - řekneme větu a děti mají určit počet slov, začínáme od krátkých vět k delším, postupně přidáváme předložky, zvrtná zájmena)
 - **Rozkládání slova na slabiky**
 - začínáme otevřenými slabikami
 - není pravidlem, že slabika má jen dvě písmena
 - **Určování první hlásky slov, která předříkáváme**
 - **Určování poslední hlásky slova**
 - **Zda a na jaké pozici se objevuje dohodnutá hláska** (m – motýl, tam, pomoc, nebe)
 - **Slovní kopaná**
-

Slova k nácviku analýzy podle obtížnosti

1. Sa, se, si
 2. Tu, me, lo
 3. Hůl, sůl
 4. Syn, bos, lem
 5. Mapa, nebe
 6. Dále, zima
 7. Kašel, válec
 8. Pomalu
 9. Lyžovat
 10. Hra, kra
 11. Drak
 12. Blána
 13. Cukr
 14. Lepidlo
 15. Rozsudek
-

Slova k nácviku syntézy podle obtížnosti

1. Me, mu, ma
 2. Po, na, ku
 3. Náš, váš
 4. Můj, ves, dům
 5. Pata, nese
 6. Hoří, pusa
 7. Nápoj, jazyk
 8. Topivo
 9. Časopis
 10. Dno, zlo
 11. Ples
 12. Brada
 13. Vosk
 14. Násadka
 15. podpatek
-

Vynechávání, přidávání, přesmykování písmen, popř. slov

- Náprava sluchové analýzy, syntézy
 - Písemná a ústní analýza a syntéza slov
 - Středa s-t-ř-e-d-a
 - S-t-r-o-m strom
 - Tvoření slov z přeházených písmen (dens)
 - Psaní na stroji nebo nápodoba psaní na stroji na klávesnici zobrazené na papíře
-

Náprava sluchové analýzy, syntézy

- ❑ Vyhledávání slov s danou slabikou
- ❑ Určování stejných slabik ve slově (lesy, sype)
- ❑ Skládání slov ze slabik (i přeházených, využití postřehovacích slabik)
- ❑ Tvoření nových slov záměnou slabik
- ❑ Obdoba s hláskou
- ❑ Tvoření nových slov přidáním, ubráním, záměnou hlásky
- ❑ Tvoření slov z pomíchaných písmen

Rozlišování krátkých a dlouhých samohlásek

- ❑ Při psaní porušit zásadu plynulého psaní a psát znaménka ihned (dítě většinou není schopno se vracet po napsání slova k doplnění znamének)
 - ❑ Bzučák
 - ❑ Jsou tato vymyšlená slova stejná? (Pis-pís)
 - ❑ Grafické znázorňování délky samohlásek
 - ❑ Vyhledávání slov ke grafickému znázornění
 - (-oo příhoda, výlety, výprava)
-

Rozlišování krátkých a dlouhých samohlásek

- Doplnění krátkých a dlouhých samohlásek do textu (kr-vy s tel-tky se pasou n- louce)
 - Potrhávání dlouhých samohlásek v textu
 - Tvoření vět se slovy, která se liší délkou (Míla – milá, dráha – drahá)
 - Zapisují se pouze samohlásky, které dítě slyší (váhá – áá)
-

Rozlišování slabik dy-di, ty-ti, ny-ni

- ❑ Tvrdé, měkké kostky
 - ❑ Vyhledávání slov s danou slabikou
 - ❑ Určování slabik ve slovech (začátek, konec, prostředek)
 - ❑ Rozlišování, která se liší tvrdostí slabik
 - ❑ Doplnění slov do vět (Na stole (tyká-tiká budík))
-

Hranice slov v písmu

- Stavebnice, různé prvky znázorňující slovo, obrázky, karty s předložkami
 - Vyznačování slov částmi stavebnice nebo písemně (maminka peče buchty OOO)
 - Určování počtu slov ve větě
 - Čtení slov s předložkami pomocí obrázku
 - Ukážeme obrázek a žák spojuje zobrazený předmět s předložkami (na stole, pod stolem,...)
-

Literatura

- Pokorná, V. (2001). Teorie a náprava vývojových poruch učení a chování. Portál. Praha.
 - Zelinková, O. (1994). Poruchy učení. Portál. Praha.
-